

- historično - kritična metoda ima 3 korake: hevristika, zunanja kritika, notranja kritika
- virov ne moremo analizirati zunaj zgodovinskega konteksta
- interpretacija je povezovanje dokazljivih dejstev v širšo sliko
- vse metode znotraj historično-kritične metode lahko razdelimo v 2 izhodišči:
  - razumevanje (zanima nas opis individualnih historičnih fenomenov)
  - pojasnjevanje (zanima nas nadosebno dogajanje)

RAZUMEVANJE	POJASNJEVANJE
hermenevtična metoda (kakšen je smisel ali pomen posameznih historičnih dogodkov)	analitična metoda (vzroki, učinki in posledice historičnih fenomenov)
človek posameznik	skupine, razredi, sloji
singularnost = enkratnost (zgodijo se samo enkrat)	zakonitosti (splošno)
ravnanja	strukture
intencionalnost = razlaganje oseb	neintencionalnost = neosebnost
temeljna metoda: vživljanje, podoživljanje,	temeljna metoda: analiza nomotetično: išče zakonitosti

- metodi se ne izključujeta, med njima poteka debata od okoli leta 1800
- temeljna razlika je vprašanje kje iskati vzroke:
  - v intencah ljudi
  - v strukturi
- razumevanje
  - ker so se ljudje vedli tako, je prišlo do tega (vzroke vidi v intimah ljudi)
  - ukvarja se s čustvi, mislimi... konkretnih ljudi v konkretnih situacijah → gre za opisovanje
  - **hermenevtična metoda** pomeni možnost, da ima drugi (tisti, ki nastopa v viru) prav
  - vir je potrebno postaviti v kontekst časa in kraja
  - tekst moramo sistematično prebrati, da razumemo čisto vse
  - ko tekst preberemo se vrnemo k posameznim delom (ko tekst preberemo večkrat, ga bolje razumemo)
  - to je **ideografska metoda** → išče posamezne neponovljive dogodke (vživljanje v človeka)
  - sprašujejo se po smislu, ki ga ljudje dajejo samemu sebi, svetu in ravnanju
  - ali res lahko popolnoma razumemo tekst, ki ga je napisal nekdo drug!? Ne. Popolne objektivnosti ni mogoče doseči. Vedno obstaja **hermenevtična diferenca** (razlika) med avtorjem in bralcem. To diferenco moramo vzeti v zakup. Izogniti se je ne moremo, lahko pa jo zmanjšamo z zelo natančnim opisom.

- **hermenevtična spirala** → najprej moramo razumeti posamezne besede, stavke, da lahko pridemo do celotnega besedila. Besede v konkretnem besedilu dobivajo svoj edinstven pomen.
- vsak tekst je nastal v nekem zgodovinskem kontekstu, tekst lažje razumemo s podatki o avtorju in zgodovinskih okoliščinah
- ne moremo formulirati splošnih izjav o človeku ali zgodovini- humanistično stališče
- uporablja se za naslednje tematike in vrste virov:
  - za politiko (»Ljudje delajo zgodovino«- Treitsche)
  - poročila (dnevniki, avtobiografije, spomini, pisma)
  - oblike predstavitve: narativna

- pojasnjevanje:
  - ker je do tega prišlo, so se ljudje vedli tako
  - poskušamo ugotoviti vzroke in okoliščine (mednje sodijo tudi intencionalna dejanja, zato se koncepta prepletata), vzroke vidi v strukturalni pogojnosti.
  - **analiza** zunanjih okoliščin, te so skupine, sloji, družbeni razredi → skušajo priti do pravil po katerih se gibljejo družbeni sloji, problemi, revolucije...
  - razdvajanju historičnih fenomenov na vzroke in pogoje, ki segajo na široko področje **neintencionalnega**
  - okoliščine, odnosi, razmerja, tudi človeško ravnanje (z drugega stališča – ravnanja, ki se jih človek ne zaveda ali jih slabo razumeva)
  - če fenomena ne reduciramo na bistveno, ga niti ne moremo poimenovati
  - v kakšni interakciji so posamezne skupine med seboj - **GLAVNO VPRAŠANJE**
  - strukture tvorijo historični okvir dogajanja
  - zgodovina mora prepoznavati in razlagati elemente
  - ukvarja se tudi s spreminjanjem struktur
  - ne gre za posamezne dogodke, ampak nas zanimajo pravila - formuliranje posplošujočih ugotovitev = zakonitosti
  - **nomotetičnost** → iskanje zakonov v času.
  - obstajajo podobne tendence v različnih obdobjih:
    - tendence ugotavljamo na podlagi abstrakcije konkretnih primerov
    - zelo induktivno
    - tendence so splošno veljavne oz. naj bi bile splošno veljavne (vedno rušimo stare formulacije – ko ne moremo več pojasniti dogodkov in izjem, teorijo zavržemo; boljša kot je teorija, več fenomenov zajame)

HISTORIZEM je zgodovinska veda o spremembah v prostoru in času, ki zadevajo človeka.

HISTORICIZEM je način družboslovnega mišljenja, ki pojasnjuje družbene pojave in procese iz njihovih zgodovinskih pogojev. Poudarja enkratnost zgodovinskih pojavov, ne zanima pa se za zgodovinsko dogajanje kot dialektiko obćih družbenih – družboslovnih zakonitosti in njihovih posebnih, ter posameznih, konkretnih pojavnih oblik.

GESTE (dogodki): obveščajo o dejavnostih različnih osebnosti ki so si sledile na doloćenem položaju.

REGESTA: prepis ali izvleček iz pomembnih listin ali spisov. Kronološko urejen seznam listin.

EGODOKUMENT: lastna pričevanja (biografije, dnevnik), ki ga uvede nizozemska historiografija. V Nemćiji označuje ta pojem vsako obliko predmodernih tekstov (avto) (bio)grafske izpovedi.

AVTOGRAF je originalni podpis (rokopis), ki ni unikaten, reproducira se s fotokopiranjem, tiskom, uporabo žiga s podpisom.